

Instytut Pamięci Narodowej

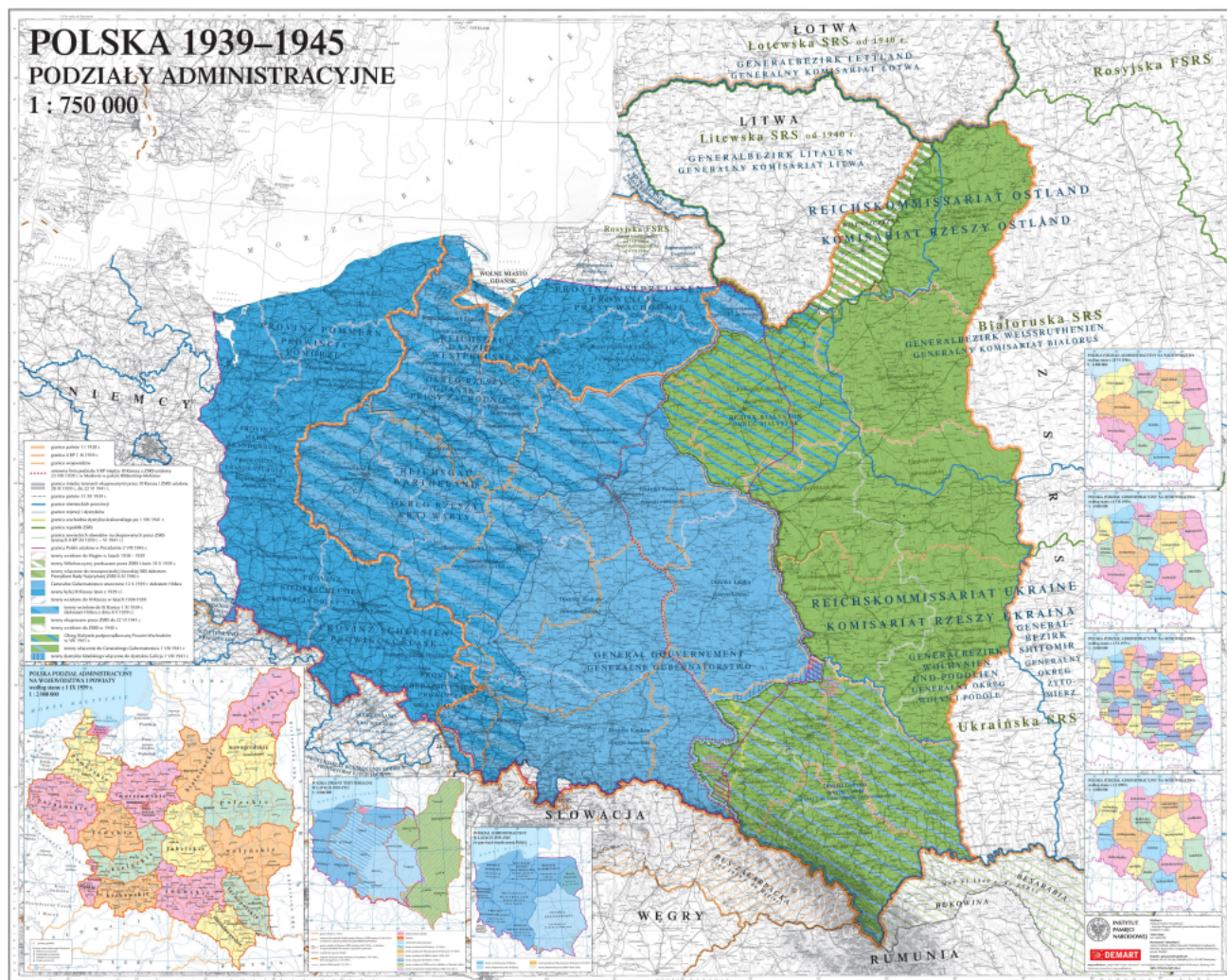
<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/230904,Generalne-Gubernatorstwo-miejsce-bezwzględnej-polityki-III-Rzeszy-Niemieckiej-wo.html>
27.02.2026, 01:48

Generalne Gubernatorstwo – miejsce bezwzględnej polityki III Rzeszy Niemieckiej wobec Polaków

12 października 1939 r. Adolf Hitler powołał Generalne Gubernatorstwo dla okupowanych ziem polskich (niem. Generalgouvernement) obejmujące tę część zajętej przez Niemcy Polski, która nie została wcielona do Rzeszy.

[Generalne Gubernatorstwo III Rzesza Zbrodnie niemieckie](#)

12.10

Polska 1939-1945 - podziały administracyjne. Fot. IPN

Stolicą GG był Kraków, natomiast na swoją siedzibę stojący na czele gubernatorstwa Hans Frank wybrał Wawel. Warszawa stała się drugorzędnym miastem, bez żadnego większego znaczenia politycznego, gospodarczego czy kulturalnego.

Utworzenie GG wiązało się z planami III Rzeszy dotyczącymi Europy Wschodniej, realizowanymi w oparciu o Generalny Plan Wschodni (Generalplan Ost), zakładający osiedlanie kolonistów niemieckich na wschodnich terenach, przy jednoczesnym wysiedlaniu oraz wyniszczaniu przez niewolniczą pracę Polaków i Żydów.

W zamyśle okupanta GG miało być rezerwuarem taniej siły roboczej oraz spichlerzem dla gospodarki wojennej III Rzeszy. Wydzielony obszar Generalnego Gubernatorstwa obejmował

145,2 tysiące kilometrów kwadratowych, który zamieszkiwało ponad 16 600 000 osób. Przez cały okres okupacji GG było miejscem bezwzględnej polityki nazistów skierowanej przeciwko przedstawicielom polskiej inteligencji, masowo aresztowanym, m.in. w wyniku „Sonderaktion Krakau i „Akcji A-B”, miejscem masowych deportacji na prace przymusowe do III Rzeszy oraz na tereny do niej przyłączone; eksterminacji ludności polskiej oraz żydowskiej w miejscach kaźni – w więzieniach, gettach oraz obozach koncentracyjnych i zagłady utworzonych na obszarze GG (m.in. w Bełżcu, Sobiborze, Majdanku, Treblince), germanizacji przez likwidację polskiego szkolnictwa i niszczenie wszelkich przejawów życia kulturalnego oraz brutalności wobec polskich dzieci oddzielonych od swych rodzin i poddawanych przymusowemu niemczeniu (Aktion Zamość – Akcja Zamość).

Na obszarze GG, obok zachowanego polskiego sądownictwa, działały instancje niemieckie. Sądownictwo okupanta było, wraz z rozbudowanym aparatem policyjnym, głównym narzędziem dyskryminacyjnej polityki narodowościowej realizowanej przez III Rzeszę. Sądy specjalne (Sondergerichte) stosowały masowy terror, wydając wyroki skazujące na śmierć. Wprowadzenie w 1941 r. tzw. specjalnego prawa karnego dla Polaków i Żydów dodatkowo nasiliło przemoc okupanta wobec podbitej ludności.

Na skutek przegranej wojsk niemieckich na froncie wschodnim oraz nadciągającej Armii Czerwonej, urzędy GG od początku 1944 r. były systematycznie ewakuowane na tereny III Rzeszy. W styczniu 1945 r., po rozpoczęciu ofensywy sowieckiej, siły okupanta zostały całkowicie wyparte z terytorium GG, zaś Hans Frank zdołał zbiec do Niemiec, gdzie został aresztowany przez wojska amerykańskie, a następnie skazany na karę śmierci przez Międzynarodowy Trybunał Wojskowy w Norymberdze.

Wymownym świadectwem aktów terroru, mających miejsce na terenie GG, są zachowane w zasobie Archiwum IPN w Warszawie dzienniki Generalnego Gubernatora (39 tomów), w których szczegółowo opisywał on swoją pracę oraz osobiste przemyślenia.

Dowiedz się więcej:

- [Piotr Rogowski: Więziennictwo w Generalnym Gubernatorstwie w źródłach z Archiwum IPN](#)
 - [Marcin Przeglęta: Hans Frank](#)
 - [Marcin Przeglęta: Germanizacja nazw miast na ziemiach polskich w czasie okupacji niemieckiej](#)
- [Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Niemcy, Zbrodnie niemieckie

Artykuł